

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

63. Comparantur Cicero & Demosthenes in genere comparatiuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

sumant in manus, & nervos (si modò ipsi, quid nervosum sit iudicio magis, quam opinione ponderare velint) inuenient.

Ego nihil detereudi Demosthenis causa dicam, cuius laudibus, nulla par inueniri potest oratio, sed multa habuit, tum naturæ, ac conditionis impedimenta, tum vitia, quæ in Cicero non fuisse, imò contraria planè ornamenta floruisse agnoscimus.

Ac primum, quod ad rem maximè attinere cenſeo: ille à fabri filius, hic splendidissimi equitis Romani soboles: ille inter malleorum strepitus educatus, hic in parentis literati hominis sinu, inter rusticanas amœnissimæ villæ delicias: ille nihil præter forensium vsum arripuit, hic omnis eruditionis vbertate pectus compleuit suam: ille sordidioris fuit ingenij, hic animi liberalissimi: ille pro eloquentiæ theatro particulam Græciæ nactus est, hic Romanam, retrarum lumen, caput imperij, & arcem omnium gentium: ille est, ut ait Longinus, à dōno vires rudis in effingēdis moribus, & affectibus, quæ summa virtus est oratoris, huius, in eo maxima est, quæ potest esse dexteritas: ille strictus est, & sicus, hic fusus, & mollis: ille demonstratiui generis imperitus: hōc in laudationibus nullus sordidior est, aut copiosior ille, dum cupit iocari: non tã ridet, quam se deridendum præbet: huius salibus, & amœnitate ingenij nihil vrbanius, ille, cum venustatē affectat, ab ea recedit longius: hic lepore, & venneribus totus dissolvit. Quæ omnia, si bene pendantur, non dubito, quin in Ciceronis partes quilibet æquus iudex futurus sit propensior.

Atque, ne illud gratis allumere videamur, utrumque plenus, compositis etiam ex varijs orationibus locis, comparabo: quamquam scio, me lubricum iter, & periculosæ (quod ait ille) plenum alex, insistere.

Sed primum illud à lectoris postulo, ne me putet hic Censoris, aut Iudicis partes sustinere, nihil enim decernendi causa dicam, quasi velim ipse tantam, & tam grauem controuersiam mea auctoritate definire. Deinde, ne cum leuiora quædam vitia ab antiquis, & ipsis quidem ferme Græcis, notata in Demosthene proferentur, exillimet obretractandi causa dici: absit enim, ut tantum eloquentiæ sydus nõ admirer, cuius tam illustrem esse constat gloriam, ut nec crescere possit laudibus, nec vllis aëvis infuscari. Hæc tantum animi causa, & ut liberè fatear, declamatorio potius stylo, quam seorsorio, placuit in Κικέρωνος γυμνάζειον effundere:

carero qui suum cuique sensum; & stomachū relinquo.

Euellenda est autem imprimis, antequam longius progrediamur, opinio, qua Demosthenem multi Cicero præferunt, quod eum nervosorem arbitrentur. Primum igitur quæro, num eloquentiam solis veruis, an etiam instar eximij corporis sitco, sanguine, & ea, quæ inde efflorescit pulchritudinis gratia, constare velint? Sic (inquiunt) ex omni parte perfecta: bellè. Quid tum Cicero pulchritudinem, & speciem tribuemus, nervos verò omnes Demostheni? absit. Quid enim (quæso) sunt in oratione nervi? Robur (opinor) orationis, sic enini omnes sentiunt) & hoc caret Tullius? O Suada, & Mercuri meliora! Quorsum verò, tam perfectæ corpori nervi denegabuntur? Quorsum? Quia amplificator est Tullius, & fulum habet dicendi genus. At in eo ipso vis est, & nervus orationis; si enim verbis tantam faceret amplificationes, non pluris facerem, quam arenam sine calce, nunc autem, cum ro- Longinuse
ta eius amplificatio generosis sensibus decur- nisi v. lous
rat, quis illi vires denegat? vtrum validior ad p. 22. excel-
comburendum igniculus quispiam raptim sam ampli-
exiliens, qualia sunt vestra nervosa acumina, ficationem
an flamma crebris alimentis cretens in im- non tantum
mensum, qualis est Cicerois oratio: Hoc im- neruum,
primis considerandum puto. Deinde magnam sed animam
habendam rationem stomachi, & temporum, vocat ora-
eratis, aurium, quibus Cicero placere voluit; tionis.
Nec omnia contraud in exemplum, & com-
parationem trahenda, sed ea, quæ argumentis,
rebus, & personis aliquo modo congruunt.

N. N.

c Genus, & educatio multum valent ad oratorem
cor formandū, iuxta illud: & dicitur à vllis, in: & h-
rope. d De Demosthene dixit Sidonius: (Fabro proge-
nitus sprito, & Luuen. satyr. 10. 110.

(Dixit ille adversis genitus, fusoque sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus,
A carbone, & forecipibus, gladiolque parante
Incudè, & luteo Vulcano ad Rhetora misit.)

Quaquam non vllis quispiam faber, sed hon-
stus & locuplex existit.

Comparantur in genere demonstratio.

CAPVT LXIII.

QVò igitur res tota fiat clarior, parib⁹ armis, Ex com-
& æquo Marte, faciã in singulis concurre- Demost. &
re.

Cicero pa-
eris. & vil-
la meminit
2. de leg.
De infamia
Demosthe-
nis in repe-
cuntaria.
Plutarch.
in Demo-
sthene. Lon-
ginus lib.
1. cap. 1. 55
ita iudicat
de Demost.
v. lous
p. 22. uel-
lens
p. 22. uel-
lens

Cicero. Di-
Halic. lib.
πρὸς Δημή-
τρίον.

re. Extant Ciceronis exornatiōe, & funebres orationes nonnulla, qualis est Philippica nona, & decimaquarta. Extant item Demosthenis ἑπτὰ λόγος. Recte, opinor, ista conferentur: Atque, ut in genere dicam, non quod ego sentio, sed quod Dionysius Rhetor, homo in iudicando, & Demosthenis, si quisquam alius supra modum laudator, & defensor pugnacissimus iudicavit; ista a Demosthenis exornatiua oratio in eos, qui pro patria occubuerant, videtur satis languida, & otiosa, nec oratoris dignitati, nec mortuorum laudibus, nec tantae hominum expectationi, in ea praesertim occasione, respondere. Expendamus singula, & comparemus cum ea laudatione, quam habuit M. Tullius, qui in acie contra Antiochum, die clauserat extremum; vel etiam in Seruium Sulpitiū, qui Legatus ad Antonium missus, agrum, quem iam trahebat spiritum, vigente vi morbi, in reipubl. causa profudit.

Primum, Demosthenis exordium, etsi verborum delectu, ornatisque periodis, satis videbatur excellum, tamen sensibus commune est. Ait enim, postquam illi haec provincia imposita est a ciuibus, ut funebrem laudationem haberet in eos, qui pro patria occubuerant, diu quaesisse, quo pacto tam generosos milites debitis laudibus afficeret, ad summum nihil inuenisse dignum eorum honoribus, quod, qui pro salute patriae, insitum omnium medullis, & visceribus, vitam amorem neglexerint omnem humanarum laudum terminum excesserint. Sicigitur ille Demosthenes:

Ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷ τάφῳ κοιμημένους ἀνδρας ἀγαθοὺς, ἐν τῷ δὲ τῷ πολέμῳ γενομένους ἐδόξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάπτειν. καὶ προσέταξεν ἔμοι γὼ νομιζόμενος λόγον εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ἐπὶ κατὰ μὲν εὐθύς ὅπως τὸ παρόντων ἐπαύρις τεύξεσθαι. Μεταξὺν δὲ σκοπῶν ἀξίας εἶπεν τῶν τιτελευκότεων, ἐν τῷ ἀδυνάτων εὐρισκοῖσιν. Ἢ γὰρ τὴν ὑπάρχουσαν πάντων ἐμοῦ τον τὰ δὲ ἤν' ὑπερῆσαν ὀπίσθιμιαν, καὶ τελευτήσασιν καλῶς μᾶλλον ἢ βλοήσασιν, ἢ ζῆντες τὴν Ελλάδα ἰδὲν ἀτυχέσασιν, πᾶσι δὲ ἀνυπέβλητον παντὶ λόγῳ τῆν αὐτῶν ἀρετὴν καταλελοίπισιν;

Hæc quidem pulchra, sed tamen vnicuique declamatorum est obuium, in istis exordijs a tererum pondere, & grauitate, qua se obrui dicunt, excusationem capere, vinum imbecilli-

tatem obtendere, obsequium, non eloquentiam profiteri.

Quantò diuertius, & rotundius Cicero. Vtinam Diij immortales fecissent, P. C. ut viuo potius Seruio Sulpitiō gratias ageremus, quam mortuo honores quaereremus &c.

Hoc exordium, nec commune est, nec comparatum, sed graue, suauisque affectu temperatum: antithesis præterea addit aliquid gratiæ, & iucunditatis *Vino, mortuo: gratias agere, honores quaerere.* Accedit, quiddam pro orationis mensura breue est: At Demosthenes, cum satis traxisset progrium, iterum in media oratione nouum facit exordium, & priori quidem simile; quippe se a rei magnitudine semper excusat, num. 22. ἀπορία τι πρῶτον εἶπω περὶ δόμῳ γὰρ μοι πάντα εἰς ἓνα καμῶν δύσκριτον χαδίστησί μοι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν. Et in hoc secundo exordio nimis humiliter beneuolentiam aucupatur, ut videatur sibi ex hac oratione gratiam, & gloriā, non mortuis honorem quaerere: nam, si beneuolentiam ciuium habuerit, orationem suam, licet mediocrem, χάριν, καὶ δόξαν reportaturam insinuat. Hæc non multum faciunt ad orationis, in hoc præsertim genere, grauitatem.

Iam in oratione, & laudatione qualis uterque sit, considera.

Demosthenes tritam scholæ orbitam sequitur, nihil de hostibus, de belli genere, de ratione mortis, de ducibus, de victoria, & ceteris id genus loquutus, laudare incipit mortuos a patria, & parentibus in communi. Ἀρχόμενος δὲ ἀπὸ τῶν γένεος αὐτῶν ἀρχῆς. ἢ γὰρ εὐγένεια τὸ δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐκ πλείου χρόνου παρὰ πάντων ἀνδρῶσις ἀπομολογήσεται. Tum veteres, & communes fabulas longo orationis tractu narrare pergit, quod mortui Athenienses sint, & eorum e patres expulerint Amazonas, Herculis ab Eurystei crudelitate eripuerint, septem ducibus, ad Thebas; honores extremos mortuorum procurarint: deinde ad Xerxem, & Persica bella delabitur; quæ sanè, apud prudens quodque iudicium, nimis frigida sunt, & otiosa. Quorsū enim hic apparatus? quid opus erat Thecum, Herculem, Amazonas, Medos commemorare: hæc magis ad mortuos, quā ad alios quosque Athenienses attinebant? Quis non ineptum putasset Ciceronem, si aduersus Antonium fortis laudaturus, inirium sumpisset a Romulo, & Remo, Tatius, & Sabinis;

Frigidus
laudationis
character in
Demosth.

deinde Senonas, & Cymbros; mox Haanibalem, & Pyrrum protulisset. *Quantò grauius, atque prudentius mittens omnia parenga, Seruium Sulpitium proprijs afficit laudibus?*

(Nam reliqua Seruij Sulpitij vita, multis erit, præclarisque monumentis ad omnem memoriam commendata; semper illius grauitatem, fidem, præstantē in republica tuenda curam, atque prudentiam, omnium mortalium fama celebrabit: Nec verò filebitur admirabilis quædam, & incredibilis, & penè diuina eius in legibus interpretandis, æquitateque explicanda scintilla. Omnes ex omni ætate, qui in hac ciuitate intelligentiam iuris habuerūt, si vnū in locum conferantur, cum Seruio Sulpitio nō sunt comparandi, &c. Hæc hominis sunt propria, non ad trahendam moram, diludia.

*Dexteritæ
Ciceronis in
laudando.*

In laudatione verò militum, non quærit, quæ ad Carthaginem trecentis antè annis, ab eorum maioribus gesta sunt, cum propriarum laudum satis amplam segetem nactus esset. Laudat in ducibus imperium, consilium, grauitatem, constantiam, magnitudinem animi, felicitatem. In Pansa, initium confisgendi, in Hirtio, succurrendi alacritatem; in Cæsare, castrorum strenuam defensionē; in legione Martia incredibilem virtutem: mox ad hostes conuertitur, Antonium exhibet, tanquam latronē ex graui naufragio lacerum, cum paucis fugientem, solem ipsum eius infortunio latentem, fortissimorum verò Imperatorum victoria gratulantem. Hæc planè rei propria, & prudētī distributione composita, præclarisque motibus animata, vt in decursu videbimus.

Demosthenes tandem, post commemoratas Amazonas, Eurysteos, Hercules, ad mediam ferè orationis partem denuò exorditur, & de proprijs mortuorum virtutibus dicit: commendat eos, quippe à prima ætate honestè acta, cum cognatis, & affinibus; à prudentia, quod pericula Græciæ longè antè præuiderint; à fortitudine, quod pro salute patriæ, neque fortunis, neque vitæ pepercerint.

*Ab adolescentia honestè acta.
Demosth.*

Οἱ δὲ ἀρχῆς ἐν πᾶσι τοῖς παιδιόμασιν ἡσασιν ὑπερανεῖς, τὰ πρέποντα κατ' ἡλικίαν ἀσκούντες ἐκείνων, καὶ πᾶν ἀρεσκόντες οἷς χρῆγονῶσι, φίλοις, οὐκείοις. Hæc Cicero tanquam humilia, omittit.

A Prudentia.

Καὶ γὰρ εἰ τις ἐφύετο κοινὸς πᾶσι κίνδυνος τοῖς Ἕλλησιν, οὗτοι πρῶτοι πρὸς αὐτόν. Hæc præuisio periculorum, & belli suscipiendi consilium, potiùs attinet ad duces. Benè in Pansa Consule collocat M. Tullius Cicero.

(Princeps enim omnium Pansa prælij faciendi, & cum Antonio confisgendi, fuit. Dignus Imperator Legione Martia, digna Legio Imperatore: cuius si acerrimum impetum cohibere potuisset, vno prælio confecta res esset: sed cum libertatis auida Legio, effrænatiùs in aciem hostium irupisset, ipseque imprimis Pansa pugnaret: duobus periculis vulneribus acceptis, sublatus è prælio, Reipublica vitam referuauit.) *Quam prudētē dicta omnia: prouidentia, & animi magnitudo in Imperatore, volitans ardore belli alacritas in militibus exprimitur: deinde, quam bellè illud insinuat, Vitam Reipublica referuauit: mox, Ego verò hunc, non solum Imperatorem, sed etiam clarissimum Imperatorem iudico: qui cum, aut morte, aut victoria, se satisfacturum reipublicæ sponduisset, alterum fecit; alterius, Dij immortales omen auertant. Hæc grauitè, & prudētè pronuntiata.*

A fortitudine. Demosth.

Ἀλλὰ προσάντες καὶ παρὰσχόντες ἅπαντα προθύμως, καὶ σώματα, καὶ χρήματα, καὶ συμμάχους, εἰς πείραν ἡλθον ἀγώνῳ, εἰς ὃν οὐδὲ τὸ ψυχῆς ἐφείσαντο. Bene quidem, quod tradentes omnia patriæ, prompto, & hilari animo, corpora, fortunas, socios, ad summum neque proptiæ vitæ pepercerunt. Sed hæc etiam magis animata Cicero.

Sanguinem pro vita, libertate, fortunisque populi Rom. pro Vrbe, templisque Deorum immortalium profuderunt, & car. similia Sanguinem profandere ἰμφοτ κώτερον dictum, quam corpora, & fortunas tradere, aut vitæ non parcere.

Græcus Orator vnum habet in signe, vbi defunctorum virtutem animam Græciæ nominat Demosthenes.

Δοκεῖ δὲ μοι τις ἀνεῖπὼν ὡς ἡ τῶν ἰτῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ, τὸ Ἐλλάδῳ ἦν ψυχὴ, τὸ ἄλλῃδες εἰπεῖν. Ἄμα γὰρ τὰ τε τούτων πνεύματα ἀπὸ τῆς τῶν οἰκείων σωμάτων, καὶ τὸ τῆς Ἐλλάδῳ ἀξίωμα ἀνήρτων. Scio

quia

quia si quisquam alius hoc dixisset, continud frigidum, & Gorgianum Græculi dixissent: sed esto, valeat; quanquam audax dictu est, in istis totam vim, & animam fuisse Græciæ. Qui igitur fuerunt maiores: qui posteri: futuri sunt? si anima Græciæ in istis extincta est? Modestius Cicero.

(Quamobrem; maximum quidem solacium erit propinquorum, eorum monumento declarari, & virtutem suorum, & pietatem, & senatus fidem, & crudelissimi memoriam belli: in quo nisi tanta militum virtus exstitisset, patricio M. Antonij nomen populi Ro. occidisset.) Non dicit, eorum virtutem animam fuisse Reipublicæ: sed eorum virtute liberatum ab interitu populi Romani nomen: quod satis per se magnificum est.

Demosthenes postremo, per singulas Atheniensium tribus excurrentes, ostendit milites domesticis laudibus, ab auctore quippe, & fudatore suæ cuiusque tribus, fuisse incitatos ad decus, quod, ut ostendat, veteres, & aniles fabulas commemorat, quas & frigidè rebus suis accommodare plerumque cogitur: ut, cum dicit Pandionidas, hoc est, Pandionidis tribus milites, à Procne, & Philomela fuisse stimulos ad gloriam, quod noluerint inferiores mulieribus videri. Primum, parua laus est, quod conferantur cum mulierculis. Deinde, quanta disparitas inter mulieres priuatas, & vias exercentes cum adultero, & stupratore, atque uterque si fuisse factum membratim descriptum, coctum, elixum, execrandæ mensæ apponentes, & inter generosos milites, cum legitimis hostibus cōfligentes, pro patriæ salute, & gloria? Verba eius sunt.

Παρφλήρεσαν Πανδιονίδας, Πρόκνην, & Φιλομήλαν, τὰς Πανδιῶν θυγατέρας, ὡς ἐτιμωρήσαντο Τηρέα, διὰ τὴν εἰς αὐτὰς ἕβρην, ὀβριωτέον διω ἐνόμιζοι αὐτῆς, εἰ μὴ συγγενὴ φανήσοιτο, ἢ δομὸν ἔχοντες ἐκείνης, ἐφ' οἷς τίλλ' ἔλλα' αὐτῶν ἐβρέζοι μὲν ἄνθρωποι.

Nec grauiora, quæ de Oeneo, Hippothoete, Aiace immiscet, fabulosa omnia, etiam plethæque probrosa.

Quantò prudentius Latinus Orator in istis non ἀπολογία, per singulas legiones discurrens, sed vnam duntaxat Martiam, quæ se fortissimè gesserat, lectissimis verbis commendat.

CICERO.

Dignus Imperator Legione Martia, digna

Legio Imperatore: (&) quæ mihi videtur diuinitus ab eo Deo traxisse nomen, à quo populum Romanum generatum accepimus. Hæc sobriè, & prudenter insinuata.

Iam, quæ de ratione belli, & hostibus, & defensa libertate dicenda erant, nullatenus, vel parè attingit.

DEMOSTHENES.

Νομίζω τοίνυν, ἃ τὸ ἦ χάρις ἡμῶν οὐκ ἐπιβάναι τοῖς πολέμοις, πρὸς τῇ τ' ἐναντίαν ἀνωμοσίῃ, τὴν τούτων ἀρετῶν ἀγρίαν γεγενῆσθαι. Parum hoc est dicere, quod eorum virtute repressi hostes, in Atheniensium fines non insulerint. Qui tandem illi hostes? At Latinus Orator, ut gloriam mortuorum illustriorem faciat, rectè hostium immanitatem, & pericula recip. exaggerat.

CICERO.

ad Bellum inexpiabile infert quatuor consilibus, vnus omnium latronum teterrimus: gerit idem bellum cum senatu, populoque Romano: omnibus, quanquam ruit ipse cum suis, gladios, pestem, vastitatem, cruciatu, tormeta deauntiar: Dolabella feru, & immane facinus, quod nulla barbaries possit agnoscere, id suo consilio factum esse testatur. Deinde, & prodigium illud, & portentum L. Antonius, in sine odium omnium hominum (vel etiam, si Diu oderint, quos oportet) omnium Deorum. Refugit animus P. C. ea que dicere reformidat, & c. de hostibus, & periculis. Quæ omnia faciunt ad clarissimam laudem eorum, qui illos fuderunt, & victoriam suo cruore Reipublicæ pepererunt: à quibus, non tantum fines, sed vitæ, libertatem, fortunas, viuenti, templa, & cætera seruata ostendit.

Utique perorat παθητικῶς.

DEMOSTHENES.

Οἱ μὲν διω ζῶντες οἰκῆσι τούτων ἐλεῖνοι, τοιοῦτων ἀνδρῶν ἐστεργμένοι, & σωηθείας πατρὸς Δεμόσθενος, & φιλανθρώπου διεζευγμένοι, χαρτὰ τῆς πατρὸς ὁ πράγματ' ἔρημα, & δακρύων & πένθους πλήρη.

Hæc tamen subitistia, cum præsertim pacè, & orium, fortes viri sua morte peperissent. Itaque addit:

Οἱ δ' εὐδαίμονες τῷ δικαίῳ λαγισμῷ, πρῶτον μὲν ἂν μὴ μικρῶ πολὺν, & τὸν ἅπαντα ἐκκλῆσαν ἀγῆρῶν καταλείπουσιν.

Græci milites Pandionibus, Procne, & Philomela pariter à Demosth. commemorati.

CICERO.

CICERO.

Cicero
Affectum loque
prastatioris.

Carere dicit affines ijs viris, quos laudare, quam lugere praestat: mox erumpit in illam praeclearam vocem. *O firmata mors, qua natura debita, pro patria est potissimum reddita.* (&c.)

In fuga facta mors, & victoria gloriosa. Deinde, Actum igitur praecclare robileum, fortissimi, dum vixistis: Nane vero etiam, sanctissimi milites, quod vestra virtus, nec oblivione, qui nunc sunt, nec reticentia posterorum inlepta esse poterit, cum vobis immortale monumentum, suis penes manibus Senatus, populisque Romanus extiterit, &c. quae persequar fatus in tractatu de imitatione. Planè Tullius Demosthenem obruit: Nequantum habet morus miserationis, sed etiam laetos, grandes, heroicis, qualis est ille:

Motus Cicero
Heredi
roicis.

O solum ipsum beatissimum, qui antequam se abderet, stratis cadaueribus patriciarum, cum paucis fugientem vidit Antonium. Omnia, qui vixit, que in proloquo logos considerate voluerit inter se conferre, inueniet Ciceronem multis partibus grauiorem, quanquam laudationes in istis orationibus, ex parte tantum attingit, alia enim tradenda susceperat. Quid igitur, si in id omne styli aciem conuertisset?

Chabria
floreantissimi
duci apud
Demosth.
parum cum
mulata.

Iam vero, quae de Chabria dicuntur, aduersus Lepinè, qui tot bella gesserat, tot trophaea crexerat, tot Reipublica decora pepererat, quomodo possint, cum minima Ciceroniani stili laudatione comparari. Sunt enim ista satis simplicia, & narratiua.

DEMOSTHENES.

Oras ad
maius Le
ptin. n. 12.

Ἰτε μὲν οὖν ἡμεῖς, καὶ ἀνεῖρετο παρὰ τοῦτο λόγου, ὅτι σπουδαῖοι χαρίεις ἦν ἄνθρωποι, οὐ μὴν κολήσῃ, ἀλλ' αὐτὸν καὶ διὰ βραχέων ἐπιμνησκόμενοι τὰ πεπραγμένα αὐτῶν. Ἐν ἡρώων τῶν ἡμῶν ἔχοντες πρὸς ἀπαντας Πελοποννησίους παρετάξατο ὁ Ὀνήβειος, καὶ ὡς Γοργόπαι ἀπέκτενε ὁ Αἰγύπιος, καὶ ὅσα ἐν Κύπρῳ τῶν ἡμετέρων, καὶ ἄλλα ταῦτα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πάντας ἐπέλεδεν ὀλίγου δεόντων χάριτας, αὐτὰ μὲν τὸ πρὸ πόλεως δόματα αὐτὸν κατέχτην. &c. quae historico penes stylo perrexuntur, sine aculeis orationis. Quod si istis Pompeius Ciceronis opponatur!

Pro lege
Manil.

Quis igitur hoc nomine scientior vnquam, aut fuit, aut esse debuit, qui eludo, atque pueritiae disciplina, bello maximo, atque acerrimis hostibus, ad patris exercitum, atque in militia disciplina profectus est, qui extrema pueritia miles sui summi Imperatoris, in eunte adolescentia, maximus ipse exercitus Imperator, qui saepius cum hoste conflixit, quam quisquam cum inimico concertauit: plura bella gessit, quam caeteri legerunt: plures prouincias confecit, quam alij conceperunt: cuius adolescentia ad scientiam rei militaris, non alienis praecipis, sed suis imperijs non ostensionibus belli, sed victorijs non stipendijs, sed triumphis est tradita? Quod denique genus belli esse potest, in quo illum non exereuit fortuna reipub. Ciuile, Africanum, Transalpinum, Hispanicense, &c.

At dices, Chabrias non erat Pompeius, fautor: habuit tamen in Chabria satis nobile argumentum, quod parum cumulate tractauit: Nam, si quae ad Thebas, quae in Aegina, contra Gorgopai, quae in Cypro, quae in Aegypto, vel minimo splendore orationis percensuisset, eximium habuissent decus. Nunc autem virum tot in ophaeis clarum laudans *αὐτῶν*, inquit, *χαρίεις ἦν ἄνθρωποι.*

Quanto amplius, vel vnum Caesaris adhuc pueri factum persequitur Cicero?

Laudo, laudo vos (Quirites) cum gratissimis animis prosequimur nomen clarissimi adolescentis, vel pueri potius: sum enim facta eius immortalitatis, nomen vixit, multa memini, multa audiui, multa legi, nihil ex omni saeculorum memoria tale cognoui, &c.

In suis porro laudibus, per se ipse nimius est Cicero, quanquam, & speciosum habet argumentum, & aliqua temperat verecundia.

At Demosthenes, satis inuerecunde se laudat, cum dicit, multos quidem superioribus temporibus exiisse oratores celeberrimos, puta, Callistratos, Aristophontes, Thralybulos; neminem autem ex omni saeculorum fama compertum, qui se totum Reipublica traderet, praeter se vnum, quod ira persuasum haberet, se, & omnibus melius edicta scribere, negotia administrare, legationes obire. Verba eius sunt:

Καίτοι πολλοὶ παρ' ἡμῶν ἄνδρες Ἀθηνῶν γεγονάσι εἰρηρῆς ἑίδεοὶ καὶ μεγάλοι πρὸς τῶν

Qualis v-
terque in
sua laudibus.

ἐλάου, καλίστρας ὁ ἐξὸν ὄν, Ἀριστοφάν, Κεραι-
λος, Θρασύβουλος, ἑτεροὶ μύριοι. Ἄλλο μίμος ὁ-
δεῖς τούτων πάσατε διὰ παντός ἐπισην ἑαυτὸν
εἰς ὁδὸν τῆ πόλεως, &c.

In orat. de
Cicero. n. 381.

Tandem addit: *Ἐπιπέσι μὲν δὲ ὄπερ ἡμιου-
πέ, τὸ χὸν μὲν ἀναγινώσκων, ὃ μὲν δὲ ἐπιπέσι μὲν,
μὴτε γράφοντα γράφαι ἀν ἐμὸς βέλτιον δοῦναι,
μὴτε πρὸς ὄντα τι πράξαι, μὴ τε πρεσβύοντα
προσβύοντα προδουμότερον, μὴτε δικαιοτέ-
ρον, ἢ τὰυτα ἐν ἀπείρῳ ἑαυτὸν ἑκατόν.*
Hoc est plane arrogans didium.

Quid, si Catiilinam fugillet, aut Parthos ex
Amiano expulisset, & triumphos Romanos
fuisse meritis, quæ omnia Ciceroni contige-
runt?

In vituperando mordax est, atque amaru-
lencus Demosthenes, & quantis veipa acerbior.
Extat omnium nobilissima eius oratio pro
Corona, in qua tamen multa, plena tædij legē-
tibus occurrunt. Illud unum, quod est omniū
consensu illustrissimum, non præteribo. Con-
fessit suam fortunam cum Æschiniis conditio-
ne, per antithesin, & postquam de sua puericia,
institutione, diuitijs, rebus gestis dixit quæ
poterat, inuehitur in Æschinem, eiq̃ne obij-
cit, quod in magna egestate fuerit educatus,
vna cum patre, ad ludum literarium sellitans,
atramentum terens, & subsellia spongijs de-
tergens, & pædagogium vetrens, famuli vice
obiens, non ingenui.

DEMOSTHENES.

Πᾶς ἂν οὐν μὲν ἄ πολλῆς ἐνδείας ἐγράφησ ἄ-
μα τῷ πατρὶ, πρὸς τῷ διδασκαλίῳ προπεδρῶ-
ων, τὸ μέλαν δὲ ἔων, κατὰ βάρδρα σπογγίαν,
καὶ τὸ πικρὸν γὰρ πρὸς ἑαυτὸν, εἰς κείνου τάξιν, ὁδὸν
ἐλευθέρου πατὸς, ἔχων.

Hæc mordacia quidem, sed maledicta de-
ritio Non est enim, inquit Seneca, in pauper-
tate vitium, multo minus in ea humili opera,
quam filius patri nauabat.

Prudentius, & grauius Cicero, cum Anto-
nio obijcere potuisset, non quidem istas Æ-
schiniis sordes, sed familiæ paupertatem: hanc
contumeliam non dicit, sed vitia obijcit, & ita
filium perstringit, vt patris innocentia parcat.

CICERO.

Visne igitur, te inspiciamus à puero: sic opi-

nor, à principio ordiamur. Tenésne memoria
prætextatum te decoxille, patris, inquit, ista
culpa est: contedo: etenim est pietatis plena
defensio. Illud tamen audaciter tuæ, quod sedi-
sti in quatuordecim ordiibus, cum esset lege
Rofoia decoctotibus certus locus constitu-
tus; quamuis, qui fortuna vitio non suo, deco-
xillet.

Hæc generosa, & neruosa: excusat pauper-
tatem, aculat hominem.

Quid verò vbi priuatas familiæ sordes in
Pisone infectatur, quanta illud ipsum genero-
sitate, quanta gratia facit?

Nihil apud hunc laetum, nihil elegans, nihil
exquisitum (laudabo inimicum) ne magnope-
re quidem quidquam præter libidines sum-
ptuosum: toreuma nullum, maximi falices, &
hi, ne contemnere suos videatur, Placentini:
extracta mensa, non cœnilijs, & pichibus, sed
multa carne subrancida, serui sordidati mini-
strant, nonnulli etiam senes: idem coquus, idē
atriensis, pistor domi nullus, nulla cella, pa-
nis & vinum à propola, acque de cupa; Græci
stipati, quini in lectulis, sæpè plures, ipse solus;
bibitur vsque eo, dum de folio ministratur,
vbi galli cantum audiunt, auum suum reuixisse
putat, mensam tolli iubet.

DEMOSTHENES.

Demosthenes post hæc obijcit Æschini vli-
le seruitium inter Mystas Cereris, quod matri
inicianti libros lectitaret, hianulorum pelli-
bus, & aqua lustrali expians initiatos, dein ex-
tergens luto, & futuribus, mox consurgens
ab initiatione cauere iubet. Ερωγον κελόν, ἑμρον
ἀμνον, præiens ipse vluanti voce: Thiasos
quoque per urbem duceret, seniculo & alba
populo redimitos, serpentes attollens, & cla-
mitans Euiot Saboe, & interim saltitans, hyes
Attes, Attes hyes, ipse auspex, antæambulo,
& laternarius, ex quo mercedis loco ab an-
culis capiebat placentas, & scriblitas.

Τῆ μὲν δὲ τὴν ἐξουσίαν τὰς βιβλίας ἀνεγνώσκεις,
καὶ τὸ ἄλλα σωματικῶν, τὴν μὲν γούρα νεβρί-
ζων, καὶ κρατήριον, καὶ καθάρων τοὺς τελευ-
μένους, καὶ ἀπομάζων τὰ πηλῶ, καὶ τοῖς πικύροις
καὶ ἀνασας ἀπὸ τῆς κηδαρίου, καὶ κελύων
λέγειν ἐρωγον κελόν, εὐρον ἀμνον, ἐπὶ τῷ μηδέ-
να πάποτε τηλικύτον ὀλοῦξαι σκευασ-
μδρος, ἐν ἡ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς διάσας
ἀγαν δια τὸ ὄν τὸ εἰσφαναμένους τῷ μαρά-
δρα.

Festiuus
& gratia
Ciceronis
in vitupe-
rationibus
qua vitium
Demostheni
fuit.

Demosth.
mordacissi-
mè Æschini-
nem infe-
ctatur, sed
trivialibus
maledictis.

De corona.

*Varias ser-
entium pro-
prium.
Actos, sicut
Attes hono-
ratur à
Phrygiis,
ve minister
magna ma-
oris.
Harpocra-
tio.
Longè aliter
Cicero Lu-
percalia
obijcit An-
tonio, quam
Demosthe-
nes Aeschini
Ceroris
mysteria.
Ciceronia
aculeata
oratio.*

ἄρα, καὶ τῆ λεοκῆ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρὰ τὸν θλί-
βων, καὶ ὑπὲρ τὸ κεφα εἰλὸς ἀναστῶν, καὶ βολῶν, εὐσι-
σαβοί, καὶ ἐπορχοῦμεν, καὶ ἄτης ἄτης, ἄτης ἄτης,
ἑαρχος, καὶ προσηγεῖων, καὶ κηφόρος, καὶ λυχ-
νοφόρος, καὶ τὰ τεύχεα ὑπὸ τῶν κρατῶν προ-
σαγορευόμεν, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἐν-
δραστῶν, καὶ σπείλους καὶ κήλατα.

Hæc quidem omnino per se, & ridicula, &
mordacia: magnificentius tamen aliquantò Ci-
cero Lupercalia obijcit Antonio, quam ille
Cereris mysteria Aeschini, neque enim simpli-
ci narratione re contentus est, sed præterea fa-
ces dicendi adhibet.

CICERO.

Ad Lupercalia veniamus, non dissimulat,
Patres conscripi, apparet esse commotum: Su-
dat, pallet, quidlibet, modò ne nascet, faciat,
quod in portica Numicia fecit.

Quid hæc oratione vehementius pergit, que
potest esse tantæ turpitudinis defensio? cupio
audire: ut videam vbi Rhetoris tanta merces,
vbi campus Leontinus appareat.

Sedebat in rostris Collegatus: amictus to-
ga purpurea; in sella aurea coronatus, ascendis,
accedis ad sellam: ita eras Lupercus, ut te esse
Consulem meminisse deberes (& cetera mox) At
etiam misericordiâ captabas: supplex te ad pe-
des abijciebas: Quid petes? ut seruires? Tibi v-
ni peteres: qui ita a puero vixeras, ut omnia pa-
teteris, faciliè seruires: à nobis, populoque Ro-
mano mandatum id certè non habebas. O præ-
clarâ illam eloquentiam tuam, cum es nudus
concionatus! Quid hoc turpius, quid foedius?
quid supplicij omnibus dignius? Num expe-
ctas dum te stimulis fodiam? hæc te, si vllam
partem habes sensus, lacerat, hæc cruentat ora-
tio (& cetera)

Sunt planè ista fulmina, non iocatur circa
Panis ceremonias, & Lupercorū captinas pel-
les, huiusmodi minutias discutiens, sed vehe-
mentissimam orationem vibrat, quæ vel à sta-
tua penè ruborem exprimeret. Scio facta esse
dissimilia, nec non orationis genera: sed De-
mosthenes etiam in oratione de falsâ legatio-
ne, vbi graui, & incenso sermone opus erat, in
seruida quippe exclamatione, hæc eadem de
triuio maledicta inorquet.

DEMOSTHENES.

Γρανὴ ἐκ- Καὶ τοιαῦτα σιωπεδῶς ἐαυτῷ πεπραγμένα, ὁ

ἀκἀδαρτῶ, πολυμήτει βέλεπεν εἰς ὑμᾶς, καὶ τὴν
βελωμένον αὐτῷ βίον, αὐτίκα δὲ καλὰ, ἔρει, Demosthe-
λαμπρῶ τῆ φωνῆ, ἐπ' οἷς ἐγὼ ἀποπνίγομαι. ni, qua de-
Magna exclamatio, & quæ faces promittit: generat in
mox degenerat in iocua conuicia: οὐκ ἴσασιν μινυκίαις
εὐται τομὲν καὶ ἀρχῆς τὰς βίβ' ἔς ἀναγινώσ-
κοντὰ σιτῆ μνηστὴν τελευσῆ, καὶ παρ' αὐτὰ, εἰ δὲ
σοῖς καὶ μεδόντιν ἀνθρώποις κυλινδρῶ μύρο;
μετὰ ταῦτα ἡ τῶν ἀρχῶν ὑπογραμματοῦν-
τα, καὶ δούσιν ἡ περὶ τῶν ἀρχῶν, ποιητῶν διτὰ τὰ
τελευταῖα ἡ ἐναγῆ, εἰ χορηγίαις ἀλλοθίαις
ἐπ' τῶ τετραγωνίῳ ἀγαπητῶς παραφρο-
μῶσι ποῖον οὐδὲ βίον, βίον οὐ βελωκῆς.

Et tamen talium sibi conficius facinorum
impurus iste vos audebit iactuere? & actam à se
vitam clara statim voce prædicabit? quæ res
mihi spiritum intercludit. Num hi sciunt te à
primordio ætatis lectitasse libros matris ini-
tiantis, & puerum etiam, tum in cæcibus Liberi
patris, & inter ebriosos homines esse voluta-
tum. Post autem scriptioni apud magistratus
dedisse operam, & propter binas, aut ternas
drachmas fuisse sceleratum. Postremò non ita
olim alienis sumptibus, ad tertias partes acti-
tandas, cum tecum bene agi putares, victitasse?
Quam igitur vitam referes, quam non vixisti?
Hæc sunt, quæ apud Demosthenem in inue-
ctiuis plus habent vehementiæ: sed quam ama-
rulentâ hæc Ciceronis vehementia.

CICERO.

Sumpsi virilem togam, quam statim mu-
liebrem stolam reddidisti. Primum vulgare scortum, 2. Philip.
certa flagitij merces, nec ea parua, sed cito Vehementia
Curio interuenit, qui te à meretricio quaestu Ciceroni
abduxit: & tanquam stolam dedisset, in matri- in inselau-
monio stabili, & certo collocauit. Nemo vn- do cum in-
quam puer emptus libidinis causa, tam fuit in dignatione
domini potestate, quam tu in Curionis, & c. coniuncta.
quæ Demosthenis vehementiæ nullo modo cedunt: sed (& ut personas decet) grauiora sunt.

Quæ verò contra Philippum vehementiora dicuntur, ea sunt.

DEMOSTHENES.

Οὐ μόνον οὐκ ἔλληκος ἐντῶ, οὐδὲ προστ. Fastidiosί-
χόντῶ οὐδὲν τοῖς ἔλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βελωκῆ. sima De-
ρου ἐπιτῶδεν ἔδεν χαλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρη. mosth. ora-
Μαλετόντῶ, ὅθεν οὐδὲ ἀνδραπόδον σπείδον lippum.
οὐδὲν

οὐδ' ἐν τῷ πρότερον πρὸς Δαμ. καὶ τὴν ἑξῆς
ἔπειτα ἀποδείξει; &c.

Qui tantum abest, ut Graecus sit, Graecisve
ullo modo coniunctus, ut nec inter barbaros
sit honesto loco natus, sed perditus Macedo,
vade frugi mancipium olim nullum emi potuit.

At qua extrema contumelia abstinere? Agit
contra eos, qui Philippum, quasi regem Athe-
nienfibus coniunctum, & benevolam stude-
bant defendere. Bene opinor comparabuntur,
quae habet Tullius de Luc. Antonio, qui se pa-
trorum populi Romani appellabat. Haec enim
aque grauius, & mordacius.

CICERO.

Atqui illum quiaque & triginta Tribus
patronum adoptarunt, rursus reclamatis? Aspi-
cite a sinistra illam equestrem statuam in auro
tamquam in qua, quid inscriptum est? *Quinque, &
triginta Tribus Patrono P. R.* Igitur est patronus
L. Antonius? malam quidem illi pestem, cla-
mori enim vestro, non modò hic latro, quem
clientem habere nemo vellet; &c. O impuden-
tiam incredibilem, tantumne sibi sumptit, quia
Myrafi in illo Thracem iugulauit familia-
rem suam? Quoniam modo istum ferre posse-
mus, si in hoc foro, vobis spectantibus, depug-
nasset?

(Et propudium illud) & portentum L. An-
tonius, in hunc odium omnium hominum, vel
etiam, si dii oderunt, quos oportet, omnium
Deorum.

Et de Antonio, & Dolabella:
Nam duo haec capita nata sunt post homi-
nes natos, spurcissima, & reterrima. Dolabel-
la, & Antonius. Deinde: Ecce tibi geminum in
scelere par, in iustitiam, in auditum, ferum, bar-
barum.

Mitto infinita similia, quae ex Philippicis, &
Orat. in Pisonem, in Clodium, in Vatinius, in
Verrem afferri possunt, quae si comparentur,
inuenies duos summos Oratores in eo conue-
nire: quod Cicero aequè felix, & concisa acri-
monta, ubi modo vult, habeat, ac Demosthe-
nes, imò superet, ut in istis, quibus nihil exci-
tatius aculeatum.

Vxor generi, nouerca filij, filia pellex. Sed in eo
Demosthenem antecessit, quod ubi placet illi
aliquem comicè insectari, summa ingenij fe-
stinitate, gratia, hilaritate faciat: ut ex ijs quae
in Pisonem allata, facile est colligere. Vbi ve-
rò in grauioribus factis, post res narratas, ad il-
las exclamationum faces venit, iam nò compa-

ret Demosthenes, tunc planè Tullius videtur
incendium omnia deuorans: aequè promptum
esse, vibratis fulminibus obfistere, ac tanto e-
loquentia: ponderis summa vi ruenti sese o hij-
cere.

N N.

a Hanc idè orationem cum aliquot alijs, Demo-
sthenis esse negat Dionysius Halicarnass. sed cum
nullis certis argumentis probet, non usquequaque
illi credendum rectè animaduertit Photius in bi-
blioth. p. 1. 467. Nam & alij eodem, ac ille iure, ora-
tiones contra Aeschinem, & Mitaliam reperiunt, styli
scilicet diuersitate commoti, quibus tamen nulla
habetur fides. Certè Demosthenis esse, non obscure
innuit idem Photius p. 4. 6. edit. Pauli stephani.

b Hoc sanè exordium valde Demosthenicum est,
caetera si qua videbantur imbecilliora, fortuna as-
con. modata cenjet Photius: nam in eodem praelio ad
Charoneam, ubi illi qui laudantur, cecubuerunt,
Demosthenes abiecto clypeo fugiens, cum chlamydem
rubus retinisset, clamauit &c.

c Hunc laudandi morem sui temporibus contem-
ptum indicat Lucianus in Encomio Demosthenis:
μη μὲν ἐν προκίετο τῷ γρομμῶ τῷ δουλῶν p. 841.

d Bellum, & hostium immanitas praclare à Cicero
exaggeratur, quod mors virorum apparatus glo-
riosus. Hoc Demosthenes, quod erat maximè neces-
sarium, praetermisit.

Comparantur in genere deliberatio.

C A P V T XLIV.

AGe nunc expendamus, vter plus in suasio-
nibus, & diluasionibus habet vehementiæ,
& ponderis: parè inter se causas conferemus.
Suadet Demosthenes bellum in Philippum
Regem, oppressorem Graecæ libertatis: M.
Tullius in Antonium Consulè, Romanæ
reipublicæ vexatorem. Quibus vterque ratio-
nibus videamus. Obtendunt in genere turpi-
tudinem, periculum, & rationem a ueritate. Ho-
cos turpitudinis capiunt ex circumstantijs per-
sonarum. Turpissimum scilicet, & indignissi-
mum; Athenienses Philippo, Populum Roma-
num Antonio cedere. Vterque indignitatem
personarum acriter exaggerat.

DEMOSTHENES.

Maximè his rebus, quae superius sunt allata,
ex Philipp. 3.

F

Orat.

Plenus &
hoc genero-
so sapu Ci-
cero. sed
pugnat ala-
crius, &
gratiam
quandam
habet hor-
rori mix-
tam

Philip 14.
Heroica
iracundia
emissiones
in Cicero.

Discrimen
Demosth. &
Cicero in
inuict.

Pro Cluen-
tio,